

MAXIMILIANUS TRANSYLVANUS.

KROPF LAJOSTÓL.

Már tavaly, a *Századok* útján értesültem arról, hogy gróf Apponyi Sándor hozzászolt Maximilianus Transylvanus származásának kérdéséhez; de magát a cikket nem láttam mindaddig, míg a *Magyar Könyv-Szemle* t. szerkesztője azt ez év nyarán nekem meg nem küldte Brüsszelbe, hol ekkortájt éppen tartózkodtam. Válaszom ezért csak elkésve jelenik meg.

A *Századok* rovatvezetőjének véleményében a gróf úr e föl szólásával végleg bezárta a vitát. Egy régi jogász axioma szerint *Res judicata pro veritate habetur*; de az igazság szerencséjére a történetírás kánonjai elasztikusabbak a pörlekedés szabályainál s azért a szerkesztő úr engedelmével legyen szabad e helyen a vitát megújítanom.

Ezúttal előnyösebb helyzetben vagyok, mintsem voltam előbbi három cikkem¹ megírásánál, mert a jelen esetben alkalmam volt a dolgot magukkal a legkompetensebb belga tudósokkal megvitatni s ezek minden habozás nélkül és teljes önzetlenséggel közölték velem mindazt, amit ők tudnak Maximilianusunkról és nagy segélyemre voltak kutatásaimban. A magyar történetírás nevében ezer köszönet nekik fáradozásaikért és ügybuzgóságukért! Csak az a baj, hogy a belgák maguk is keveset tudnak Maximilianusról, még pedig azért, mint ezt egy veterán írójuk előttem kinyilatkoztatta, mert az ő véleményük szerint Transylvanus nem volt belga ember, hanem erdélyi fiú s azért a magyar tudósoknak engedték át a reá vonatkozó további kutatásokat. Ha pedig mi hallgatnánk Apponyi gróf tanácsára, úgy mi sem törődnénk vele többé s így Maximilianus Transylvanus két szék közt a padlóra kerülne. Mi-

¹ Századok, XXI. évf. 546. l. XXIII. évf. 52. l. XXIV. évf. 661. l. — E három cikk tartalmát némi bővítéssel C. H. Coote a londoni »Athenacum« 3377. számában közölte.

tán azonban ő a világirodalom számára írt s mint ilyen írónak igénye van az egész művelt világ érdeklődésére, bármi legyen is származása, nekünk magyaroknak épp annyi jogunk van hozzászólni a kérdéshez, mint a belgáknak.

Gróf Apponyi Sándor cikkének elolvasásánál minden figyelmes olvasó legelőször is azon kérdést veti föl önnön magának, hogy ha Maximilianus csakugyan belga ember volt, miért nevezi Martyr Péter őt »juvenis germanus«-nak és nem belgának? Az illető passus Martyrnak egy Guadalupeből (Spanyolországban) III. Kalendas Januarii 1515. kelt levelében fordul elő¹ s az egész levél tanúsága szerint Maximilianus már hosszabb idő óta élvezte a levélíró vendégszeretetét és azért a fiatal vendég nemzeti-sége aligha volt ismeretlen dolog házigazdája előtt. Hogy e passus daczára én még sem hiszem el azt, hogy Miksa erdélyi szász családból származott, annak okát megmagyaráztam első cikkemben. Maga Miksa ugyanis azt írja 1522-ben, hogy midőn Magelhaes hajói a számi öbölbe értek, itt egy oly fehérbőrű népfajra akadtak, »mint a mi németeink«. Tehát nem »mint mi németek« sem pedig »mint mi belgák.« A levél Lang Mátéhoz, egy osztrák főpaphoz volt intézve.²

Azt pedig, hogy Miksa még 1605-ben is életben volt volna, én már 1889-ben kétségbe vontam. A tévedést, úgy látszik, Piron követte el legelőször.³ Dr. Fétis állítása szerint Wauters is ugyanazon hibába esett, de az idézett helyen (*Histoire de Bruxelles*, III. k. 675 l.) csak az indexre akadtam, melyben Miksánk neve nemis fordul elő. Ily körülmények közt megmutattam a *Magyar Könyv-Szemle* illető passusát Wautersnak, ki elmosolyodott és

¹ Gróf Apponyi szerint Miksa 1527-ben »már 20 évnél tovább (tehát 1507 óta) az osztrák-ház szolgálatában állt.« Honnan tudja ezt? Ugy értem-e, hogy ámbár Miksa még 1515-ben is Lang Máté titkára volt, tulajdonképen nem ennek szolgálatában állott, hanem a császáréban? Legyen szabad a gróf urat figyelmeztetnem arra, hogy Miksa neve még 1517-ben sem fordul elő a császári kiséret tagjainak fizetési lajstromában Gachardnál.

² Lang életrajzát illetőleg lásd egyebek közt: Dr. Aloys Schopf, *Ein Diplomat Kaiser Maximilians I.* Wien, 1882.

³ Piron, *Algemeene Levansbeschryving der Mannen en Vrouwen van Belgie.* Mechelen, 1860. 393. l. »Max de Transilvan, in het latyn Transilvanus, was een voornaem latynsch dichter, geboren te Brussel, die in 1605 leefde.« Többet nem mond róla és forrást nem idéz.

levette az íróasztala könyvpolczáról egy másik munkáját, melyben újjal mutatott Miksánk elhalálozási évére, oly megjegyzéssel, hogy alkalmasint Piron a bűnös, nem pedig ő.

Azt írja továbbá gróf Apponyi Sándor, hogy Miksa »*Bruxellensis*-nek mondja magát, tehát Brüsszelből és nem Erdélyből való, quod erat demonstrandum.« De idézeteiből és fejtegetéseiből csak annyit tudunk meg: 1. Hogy a *Delitiae poetarum belgicorum* compilátorja (Gunterus) nevezi Miksát *Bruxellensis*-nek 1614-ben. Ezt én az olvasóval már 1889-ben közöltem. 2. Megtudjuk továbbá, hogy e költemény már 1518-ban jelent meg nyomtatásban. Ez teljesen új adat. 3. Az adott idézetekből azonban még nem bizonyos, hogy Miksa nevezte magát »brüsszeli«-nek; és még azon esetben is, hogy ha csakugyan ő fogalmazta az illető föliratot és nem a *Complurium eruditorum vatum carmina* kiadója, úgy még mindig megmarad a tény, hogy Miksa a Transylvanus nevet viselte, még mielőtt *Bruxellensis* lett belőle. Nem szabad elfelednünk, hogy a XVI. század elején a vezetékneveknek nagyobb volt a jelentőségük, mint pl. jelen napjainkban, midőn boldog, boldogtalan a legnagyobb önkénnyel változtatja meg vezetéknevét. A gróf úr szerint az, hogy a *Bruxellensis* jelző Brüsszelre, mint tartózkodási helyre vonatkozzék, mint ezt Wauters (a brüsszeli városi levéltár főnöke) és én véljük, egy császári titkár folytonos vándorélete mellett kizártnak tekinthető. Miért? Legyen szabad csupán egy példára hivatkoznom: Ogier Ghiselin de Busbecq-ére. Ő, mint tudjuk, nyolcz évet Konstantinápolyban töltött, azután, Howaert szerint, Rudolf és Ernő főhercegekkel Spanyolországban járt, utóbb pedig, mint Erzsébet főhercegnő, IX. Károly francia király neje, udvartartásának seneschalja több évig Ausztriában és Franciaországban időzött, ámbár csinos kastélya és birtoka volt Bousbequeben Flandriában. Épúgy mint Busbequiusnak, alkalmasint Transylvanusnak is volt állandó otthona, ahol t. i. valószínűleg az utóbbinak felesége lakott gyermekeivel, míg férje bebarangolta széles Európát a császár kíséretében. Miksánknek, a kérdésben forgó időben, a mai Belgium fővárosában lehetett háza s ezért nevezték el őt, vagy nevezte el magát *Bruxellensis*-nek.

A gróf úr szerint továbbá a *Transylvanus* név magyarázásánál szükségtelen Erdélyt előhozni. Miért? Mert dr. Fétis szerint e név »(est) tout simplement, avec la désinence latine, le nom de

Transilvano que l'on rencontre dans les Pays-Bas, à l'époque dont il s'agit.« *Mali corvi malum ovum*. Dr. Fétis nyilatkozata után azt hinné az ember, hogy a Transilvano név talán épp oly közönséges volt ez időtájt Németalföldön, mint amily gyakori mai napság pl. Müller vagy Schmidt Németországban. Elővettem azonban az *Indicateur Nobiliaire*-t, és fölkértem a belga genealogusokat, hogy a család pedigreejére nézve kegyeskednének fölvilágosítást adni; és számos utánjárás és dr. Fétis tisztikarának ernyedetlen munkája és keresése daczára a családnak összesen csak négy tagját sikerült összekeresgelnünk, t. i. magát Miksát, ennek apját és két leányát. C'est tout. De még azon esetben is, hogy ha bővebb sikert arathattunk volna, szabad volna-e azon elvet elfogadnunk, hogy a Transilvano név értelme teljesen megsemmisül, ha latinosan Transylvanusnak írjuk azt? Mert ezt állítja dr. Fétis és utána a gróf úr, ha mindjárt más szavakban is. Ha félreértettem őket, kérem a helyes magyarázatot, és egyszersmind fölvilágosítást arra nézve, hogy a Transylvanus név miért képez kivételt a vezetéknevek közt.

Wauters szerint¹ a mi Miksánk apja »Maître Luc dit Transilvain ou de Transilvanie (Van Sevenborge)« volt, de forrást nem ad. Mintegy 40 év előtt írta ezt és nem emlékezik már arra, hogy ezen adatot honnan merítette. Kérésemet megelőzve az öreg tudós, átkutatta otthon jegyzeteit, utasításai nyomán pedig én átnéztem az *Archives Générales du Royaume*-ban azon ügyiratokat, amelyekben ujonnan fölfödözhetni reméltük ezt a becses adatot, de mindketten eredménytelenül. Egyelőre azonban elégedjünk meg avval, amit találtunk és kérdezzük magunktól, nem-e az a legtermészetesebb magyarázata a dolognak, hogy egy Erdélyből idevetődött, vagy, ha úgy tetszik, egy Siebenbürger nevű egyénről van itt szó? Ha nincs, úgy bajos volna elképzelnünk, hogy egy belga származású emberre mily körülmények közt ragadhatott a »Transylvanus« név, mert a mi Miksánk még az egészen flamand nyelven írt okmányokon is kivétel nélkül »Maximilianus Transylvanus«-nak írja alá magát. Mások pedig őt így

¹ *Historie des Environs de Bruxelles par Alphonse Wauters*. (Brüsszel, 1855.) II. k. 288. l.

említik: »Heer Maximilianus Transsilvanus, Riddere, Raidt der keyserlicke Mat.« (vagyis M. T. úr, lovag, császári tanácsos.) Tudtommal Wauters idézett passusán kívül a »van Sevenborge« név sehol sincs használva. Mint már említettem volt egy előbbi cikkemben, Miksánk neve már 1521-ben fordul elő a Grand Conseil tagjainak névsorában. Wauters szerint ő állítólag a titkos tanács titkára volt, de ez úgy látszik tévedés. Neve nem fordul elő sem a császári titkos tanács tagjainak, sem titkárainak lajstromában.¹

Ugyancsak Wauters szerint »Maître Thomas, fils de Maître Richard Barradot« 1522-ben eladta a mi Miksánknak és első feleségének, Haro Francziskának, a Château d'Houthem nevű kastélyt és a vele járó uradalmat Ramsdonck-ban Brüsszel szomszédságában és hivatkozik ily forrásra: »Relief du 14. Oct. 1522.« De e dátumban hiba van, mert a *De Moluccis* című jelentést Miksa ugyanazon év és hó 22-éről keltezi Valladolidból Spanyolországból és az említett adás-vevési ügyirat nincs meg az illető egykorú kötetben, melybe chronologiai rendben másolta volt e dolgokat a *Cour Féodale de Brabant* greffierje.²

1537-ben Miksánk egy más kastélyt és földbirtokot vásárolt, t. i. Bouchout-ot,³ szintén Brüsszel közelében, hol jelenleg a szeren-

¹ »Il était secrétaire du Conseil privé.« Id. helyen. — A lajstrom kéziratban, két kötetben, az Archives du Royaume-ban, C. A. Hellin kanonok másolataiban, *Cartulaires et MSS* nr. 864 és 865 jegy alatt. Wauters e tévedésére Galesloot már 1880-ban utalt a *Messageur*-ban.

² Archives Générales du Royaume. — Cour Féodale de Brabant. — Registres de recette des droits de reliefs. An 1522. — Hosszabb ideig kutattam utána, de eredménytelenül. Csak úgy sikerülhetett volna föltalálnom, ha több, sűrű és apró írással megtöltött kötetet átlapoztam volna, mi a rendelkezésemre álló napok csekély száma, a hivatalos órák rövidege és a belga hivatalos szünnapok és ünnepek sokasága miatt lehetetlen volt. A hely- és személynevek is apró gót betűkkel vannak írva, a dátumok pedig gyakran nem számokkal vannak megjelölve, hanem szavakban kifejezve. A régi flamand írást illetőleg pedig azt írja 1766-ban egy francia hivatalnok: »Le greffier . . . doit savoir bien lire l'ancien caractère flamand tout en abrégé, des archives, caractère très difficile pour ceux qui ne l'ont pas étudié plusieurs années (!?) assidûment.« Ez persze túlzás, de fogalmat ad a nehézségről. Gachard itinerariumja szerint V. Károly ez időtájt csakugyan Valladolidban időzött.

³ A név flamand és nem francia eredetű. Annyit jelent mint a német »Buchholtz«, azaz »bükk-erdő, bükkös«; és »bukktút«-nak lesz kiejtve. Van még egy másik Bouchout Antwerpen közelében. Mindkét birtok a brabanti

esétlen elmebeteg Sarolta, Miksa császár özvegye, lakik. A kastély és a hozzátartozó uradalom annakelőtte a hatalmas Ruprecht (Robbrechte) de la Marck, comte d'Aremberg, vicomte de Bruxelles stb., V. Károly császár hűbéresének, birtoka volt, kitől azt Miksánk 1537 márczius 19-én 21,000 carolus-forinton vette meg. A vételárban a kastély ingóságai, a nagy horologium, a szertárban levő fegyverek és az ágyúk is bele voltak foglalva. A császár ugyanazon év és hónap 20-áról külön pátenssel beleegyezését adta az átruházáshoz és »Maximilianus Transylvanus lovagnak és tanácsosának« és utódainak megengedi, hogy az uradalom birtokával járó »Seigneur de Bouchout« czímet viselhessék.¹

Bouchout azonban sok pörlekedésbe keverte új gazdáját. Miksa tömérdek építő anyagot, továbbá igás lovakat, szekért stb. vásárolt, hogy az elhanyagolt állapotban levő kastélyt kitataroztassa és kibővíttesse, midőn, egészen váratlanul, az előbbi birtokos családnak egy tagja, névszerint damoiseau (joncker) Conon, Comte de Virnemburg, megjelent a helyszínen és igénypört támasztott Miksánk ellen a bouchouti kastély és uradalom bírásáért. A grófot Henri d'Ivoys képviselte és Miksánkat 1538. márczius 18-án megidézték. Az ügy azonban csak ugyanazon év június 1-én dőlt el, még pedig Miksánk előnyére, mert Virnemburg grófot a törvényszék igénypörével elutasította és a pör költségeinek kifizetésében marasztalta el. Miksa pedig viszont pört indított ellene önkényes pörtámasztás és birtokzavarás miatt és kárpótlást követelt tőle az építési munkálatok fölfüggesztéséből eredő kárvallás jóvátételére. Hogy ezen pör mint végződött, nem tudjuk.²

hercegségben fekszik s a reájuk vonatkozó okmányok a Cour Féodale de Brabant iratai közt őriztetnek az Archives Générales du Royaume-ban Brüsszelben.

¹ Cour Féodale de Brabant. — Registres de recette des droits de reliefs. Nr. 354. fol. 225. bis. — Registres dit Leenbrieven Nr. 134. fol. 64. A kastély és uradalom rövid történetét először Alphonse Wauters írta meg a *Messenger des Sciences Historiques ou Archives des Arts et de la Bibliographie de Belgique* 1843-diki folyamában. Az itt közölt dolgokat azután további részletekkel kibővítvé a *Histoire des Environs de Bruxelles* (Brüsszel, 1855.) II. kötetébe bekelezte. Újabban L(ouis) G(alesloot) közölt e tárgyról egy rövid cikksorozatot »Le domaine de Bouchout« czím alatt ugyanazon *Messenger* 1880-diki folyamában (Gand, Imprimerie Vanderhaeghen), melyben »Les Transylvain« czím alatt külön fejezetet szentelt a Transylvanus családnak.

² Cour Féodale de Brabant. — Registres aux Sentences, az illető dátumok alatt.

Az 1538-diki év folyamában még egy másik pöré volt Miksánknak. A felperes ezúttal egy brüsszeli patricius, névszerint Mennens Péter, az alperesek pedig Hannart János lovag és a mi Miksánk voltak. A pör tárgyát a Vicomté de Bruxelleshez tartozó földbirtokok után járó és Mennens feleségét illető jövedelmek meg nem fizetett hátralékainak behajtása képezte.¹ A pörnek részletei nem érdekelnek bennünket, és csak annyit említek föl belőlök, hogy ezúttal a felperes maradt nyertes, s hogy a pöriratok tanúsága szerint Miksa 1538 június 1-én még életben volt, de az ugyanazon év október 26-ára elnapolt tárgyalás jegyzőkönyve már mint halottról emlékezik meg róla.²

Örökösei gyanánt a Cour Féodale de Brabant előtt özvegye, Catherine de Mol,³ és két leánya, Jeanne és Marie, jelentkeztek. Azonkívül azon esetre, hogy ha Mol Katalin netalán viselős állapotban maradt volna, a tőle születendő gyermek vagy gyermekek örökösödési joga szintén fön lett tartva.⁴ A birtok átruházásáról szóló ügyirat (Relief) 1538 november 18-án lett kiállítva. Mint látjuk tehát, Miksa ezen év június 1 és október 26 közt halt meg s ez újabb bizonyíték arra nézve, hogy a *Delitiae*-ben említett kölni császárlátogatás nem az 1548-diki évi volt, mint ezt dr. Márki Sándor állította,⁵ hanem az 1505-diki fejedelmi kongresszusra vonatkozik, a mint ezt gróf Apponyi Sándor minden kétség kizárásával bebizonyította.

Miksa mindkét leánya férjhez ment. Jeanne-nak⁶ első férje Veltwyck Gellért volt, ki, mint tudjuk, az 1547-diki fegyverszünetet kötötte meg Szulejmán szultánnal Konstantinápolyban. Második férje pedig François-Prosper de Genève, Seigneur de Lullin, générale des gardes du Duc de Savoie volt. A másik leány, Marie,⁷ a híres Bernard de Mérode-hoz ment nőül, »a

¹ Id. h.

² »Wylen (néhai) herr Max. Transylvaen.«

³ Második neje. Első neje halálának dátumát nem ismerjük.

⁴ »... ende sich tot behoef van den kinde oft kinderen dair mede vrouwe Katherine de mol weduwe wylen Herrn M. T. Rydders sonde moegen bevruucht zyn.« — Úgy látszik azonban, gyermeke nem született.

⁵ Egy magyar humanista. Különnyomat az Erdélyi Múzeum 1893. folyamából, 12. l.

⁶ Jeanne még 1589-ben is élt.

⁷ 1587-ben halt meg.

XVI. század egyik legtüzesebb forradalmárához«, ki a vallási villongások idejében, mint a reformatio esküdt hive és ernyedetlen bajnoka, hihetetlen erélyt és munkásságot fejtett ki és a vakbuzgó és szűkkeblű II. Fülöpnek sok bajt és kellemetlenséget okozott.

Wauters úrral együtt kutattunk Miksa temetkezési helye után is, de eredménytelenül. Neve nem fordul elő sem a brüsszeli sírföliratok jegyzékében, sem pedig a titkos tanács tagjainak sírjairól irt nyomtatott munkában.¹ Wauters tanácsára egy ismerősöm elment Meyssebe is és kereste Miksa sírját az ottani plébánia templomban. Tudósítása szerint megvan ott a bouchouti uradalom birtokosainak sírboltja, de a legrégebb sírirat e sorozatban 1745-ből való. Van még egy-két régebb sirkó is, de úgy látszik nem a Transylvanus családé. Kérésemre a plébános úr a legnagyobb szíveséggel át kutatta a templom ügyiratait, de Miksánkra nézve mitsem talált.

Kutattam azonkívül Miksa czimere után is és akadtam is egy pecsétjére,² de a rosz lenyomatból lehetetlen volt a czimeren adott rajzot fölismerni. Wauters úr szíves közlése szerint vannak ugyan a bouchouti kastélyban czimeres pajzsok, de ezek egészen modern időből származnak és Miksánké nincs köztük.

Wauters szerint Miksánk neve előfordul egy fölírásban az Église de Saint-Martin tornyán Ramsdonckban, melyet ő építtetett újra. A szöveg szerint: »Anno post natum Christum 1538., Paulo III. Sedente, Carolo V. magno rege regum imperante, beneficentia Maximiliani equitis, D. de Bouchout et in Ramsdonck, ex lignea turris lapidea facta sum.«³

Még találtam egy pár apróságot róla az L. Galesloot által kiadott *Inventaire des Archives de la Cour Féodale de Brabant* (Bruxelles, 1884.) segélyével, de ezek említést sem érdemelnek. Mons. Verkooren pedig figyelmeztetett egy 1535. és 1536-ban Miksa ellen folytatott pörre vonatkozó némi ügyiratokra, de újat ezek sem tartalmazzak. A pört egy bizonyos Hopfensteiner István

¹ Tombeaux des hommes illustres qui ont paru au conseil privé du roy catholique au Pays-Bas. (Amsterdam, 1674.)

² Egy 1530. évi ügyiraton a Cour Féodale de Brabant kézíratai közt. — Aveux et Dénombrements. Nr. 607. 49-ème liasse. Nr. 4074.

³ Environs de Bruxelles. II. k. 574. l.

nevü egyén indította meg ellene rágalmazás és becsületsértés miatt.¹

Mons. Piot, az országos levéltár főnöke tanácsára átkutattam továbbá még Mária magyar királyné levéltárát is, illetőleg azt a három csomagot, a mit az osztrákok el nem vittek magukkal Bécsbe, de szintén eredménytelenül.

Befejezésül legyen még szabad a Maximilianusról ismert adatokat két újabb adalékkal gyarapítanom.

Dr. Coremans szerint Mária, az özvegy magyar királyné a németországi és észak-európai ügyekre vonatkozó levelek és sürgönyök szerkesztésével eleintén majd egyik, majd másik secretariusát bízta meg, de mindig csak ideiglenesen és csak akkor lett ezen ügyosztály állandóan szervezve, midőn a meggyült bokros teendők és bőséges levelezés miatt egy secretarius állandóan külön lett, még pedig kizárólag, ezen ügyek vezetésével, megbízva.² Szerinte 1538-ban e hivatalt Pierre Scharberger (vagy Scharenberger) de Waldsee viselte, ki a királyné megbízásából állami ügyekben Némethonban és Magyarországon is járt mint követ.³ Ő az első azon secretariusok sorozatában, melyet a szerző közöl. De már előtte Maximilianus Transylvanus viselte, úgy látszik, a hivatalt, mert egy ügyiratra akadtam 1536-ból, melyben Miksánk az általa birt több rendbeli földbirtokok után járó adók elengedését kéri; okúl azt hozván föl, hogy ő császári tanácsos, s mint ilyen, naponkint a német ügyek elintézésével van elfoglalva Mária királyné rendelkezése alatt.⁴

Már 1887-ben említettem, hogy Miksánk 1534-ben egy poi-

¹ Archives Gén. du Royaume. — Actes et autres papiers relatifs aux Diètes etc. 1535. (30. juin et 5 juillet); 1536. (18. mai. et 10 juin.)

² Notice sur l'histoire de la Secretairerie de l'Allemagne et du Nord instituée pour les Pays-Bas par l'Empereur Charles-Quint par le docteur Coremans. Bruxelles. 1842. Extrait du Compte Rendu de la Commission Royale de Histoire. Nr. 2. tome V.

³ Lettres-patentes du 4. avril 1539. (vol. V. de la Collection des Documents relatifs à la réforme religieuse, 36-ème pièce.) Az újabb berendezés szerint a Secretairerie de l'Allemagne iratai közt; a dátum alatt.

⁴ Aveux et Dénombrements. Nr. 614. 56-ème liasse. Nr. 5131.

tikai ügyekben küldött követség tagja volt negyedmagával.¹ A követeknek adott utasítást Lanz adta ki.²

*

Utóirat. A korrektúra-ívek vétele után még egyszer próbáltam szerencsét, még pedig ezúttal Oláh Miklós püspök levelezésében, melyet az Akadémia elég furcsán a *Monumenta Hungariae Historia* vállalatában, a »*Diplomataria*« osztályában adott ki (XXV. köt.) és nem a »*Scriptores*« között, mint Verancsicsét. És íme csakugyan akadtam egy adatra, mely végleg eldönti a vitát. Oláh többször emlékezik meg Miksánkról. Így pl. egy Brüsszelből 1534 február 8-áról kelt levelében »Maximilianus *noster* Transylvanus«-nak nevezi őt (a quo) pro ea, quae inter nos *ob patriam communem* intercedit familiaritas, *ut ipse dicit*, et ego quoque ita credo, non vulgaris, *contendi stb.*« De Oláh erdélyi származású volt, tehát Miksánk is az; quod erat demonstrandum. Csak most mondhatja el a jó Maximilianus³ magáról, hogy

Inveni portum, Spes et Fortuna valet
Sat mecum lusistis; ludite nunc cum aliis.

Miután azonban sikerült jogigényünket hozzá bebizonyítanunk, most fokozott erővel kell majd kutatnunk további életrajzi adatok után.

¹ A követség történetét illetőleg v. ö. azonkívül M. A. Henne, Hist. du règne de Charles-Quint en Belgique. VI. k. 56. l.

² A stuttgarti *Litterarischer Verein* évkönyveinek XI. kötetében 135. és 185. ll.

³ Trausch közlése szerint Heyser Miksánkat 1532-ben utaztatja Hamburgba. De Oláh fönebbi levele szerint ez útra csak két évvel később indult.